

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ తృతీయ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ప్ర॒జాప॑తిరకామయత ప్ర॒జాః సృ॑జేయేతి స తపోఽత॑వ్యత స సర్వాన॑సృజత
సోఽకామయత ప్ర॒జాః సృ॑జేయేతి స ద్వి॒తీయమ॑తవ్యత స వయాగ్ స్యసృ॑జత
సోఽకామయత ప్ర॒జాః సృ॑జేయేతి స తృ॒తీయమ॑తవ్యత స ఏ॒తం
దీక్షిత॑వాదమపశ్యత్తమవదత్తతో వై స ప్ర॒జా అసృ॑జత యత్తపస్త॒ప్తా దీక్షిత॑వాదం వదతి
ప్ర॒జా ఏ॒వ తద్య॑జమానః [౧] సృ॑జతే యద్వై దీక్షితోఽమే॒ధ్యం పశ్య॑త్యపాఽస్మాద్దీక్షా క్రామ॑తి
నీలమ॑స్య హ॒రో వ్యేత్య॑బద్ధం మనో ద॒రిద్రం చక్షుః సూర్యో జ్యోతి॑షాగ్ శ్రేష్ఠో దీక్షే మా మా
హాసీ॑రిత్యాహ నాఽస్మాద్దీక్షాఽప క్రామ॑తి నాఽస్య నీలం న హ॒రో వ్యేతి యద్వై
దీక్షిత॑మభివర్షతి ది॒వ్యా ఆపోఽశా॑న్తా ఓజో బలం దీక్షాం [౨] తపోఽస్య నిర్ఘ్నన్త్యన్దతీర్బలం
ధత్తా॑జో ధత్త బలం ధత్త మా మే దీక్షాం మా తపో నిర్వధిష్ఠేత్యాహైతదే॒వ సర్వ॑మాత్మనః
నాఽస్యోజో బలం న దీక్షాం న తపో నిర్ఘ్నన్త్యగ్నిర్వై దీక్షిత॑స్య దే॒వతా సోఽస్మాదే॒తర్హి
తిర ఇ॒వ యర్హి॑ యాతి తమీ॒శ్వరగ్ం రక్షాగ్ంసి హన్తో [౩] ర్భద్రాద॑భి శ్రేయః ప్రేహి
బృహ॑స్పతిః పుర ఏ॒తా తే అస్త్వి॑త్యాహ బ్రహ్మ వై దే॒వానాం బృహ॑స్పతిస్తమే॒వాఽన్వార॑భతే
స ఏ॒నగ్ం సం పా॑రయత్యేదమగన్మ దే॒వయ॑జనం పృథి॒వ్యా ఇత్యా॑హ దే॒వయ॑జనగ్గ్ హ్యేష
పృథి॒వ్యా ఆగ॑చ్ఛతి యో యజతే విశ్వే దే॒వా యద॑జుషన్త పూర్వ ఇత్యా॑హ విశ్వే హ్యేతద్దే॒వా
జోష॑యన్తే యద్బ్రా॒హ్మణా బు॒క్సామాభ్యాం యజు॑షా సన్తరన్త ఇత్యా॑హర్కానమాభ్యాగ్
హ్యేష యజు॑షా సన్తరతి యో యజతే రాయసోష్ఠే॒ణ సమి॑షా
మదే॑మేత్యాహాఽశిషమే॒వైతామా శాస్తే॑॥౪॥

యజమా॑నో దీక్షాగ్ం హన్తోర్బ్రా॒హ్మణాశ్చతుర్వి॑గ్ంశతిశ్చ॥3.1.1॥

ఏ॒ష తే॑ గా॒యత్రో॑ భా॒గ ఇతి॑ మే॒ సో॒మాయ॑ బ్రూ॒తాదే॒ష తే॑ త్రి॒ష్టుభో॑ జా॒గతో॑ భా॒గ ఇతి॑ మే॒
 సో॒మాయ॑ బ్రూ॒తాచ్ఛన్దో॑మా॒నాగ్ం॑ సా॒మ్రాజ్యం॑ గచ్ఛే॒తి మే॒ సో॒మాయ॑ బ్రూ॒తాద్యో॑ వై
 సో॒మగ్ం॑ రా॒జానగ్ం॑ సా॒మ్రాజ్యం॑ లో॒కం గ॑మ॒యిత్వా క్రి॑ణా॒తి గచ్ఛ॑తి స్వా॒నాగ్ం॑ సా॒మ్రాజ్యం॑
 ఛన్దాగ్ం॑సి ఖ॒లు వై సో॒మస్య॑ రా॒జ్ఞః సా॒మ్రాజ్యో॑ లో॒కః పు॒రస్తాథో॑మ॒స్య క్ర॑యాదే॒వమ॑భి
 మ॒న్తయే॑త సా॒మ్రాజ్యమే॒వై- [౫] నం లో॒కం గ॑మ॒యిత్వా క్రి॑ణా॒తి గచ్ఛ॑తి స్వా॒నాగ్ం॑
 సా॒మ్రాజ్యం॑ యో వై తా॒నూనప్త॑స్య ప్రతి॒ష్ఠాం వేద॑ ప్రత్యే॒వ తి॒ష్ఠతి॑ బ్ర॒హ్మవా॑ది॒నో వద॑న్తి న
 ప్రా॒శ్నన్తి॑ న జ॒హ్వత్య॑థ క్వ తా॒నూనప్తం॑ ప్రతి॒ తిష్ఠ॑తీతి ప్ర॒జాప॑తౌ మన॒సీతి॑ బ్రూ॒యాత్త్రి॑ర॒వ
 జి॒ఘ్నేత్ప్ర॑జాప॑తౌ త్వా మన॒సి జ॒హోమీ॑త్యే॒షా వై తా॒నూనప్త॑స్య ప్రతి॒ష్ఠా య ఏ॒వం వేద॑
 ప్రత్యే॒వ తి॒ష్ఠతి॑ యో [౬] వా అ॒ధ్వర్యోః ప్రతి॒ష్ఠాం వేద॑ ప్రత్యే॒వ తి॒ష్ఠతి॑ యతో
 మ॒న్యేతా॑న॒భిక్ర॑మ్య హో॒ష్యామీ॑తి తత్తి॒ష్ఠన్నా శ్రా॑వయేదే॒షా వా అ॒ధ్వర్యోః ప్రతి॒ష్ఠా య ఏ॒వం
 వేద॑ ప్రత్యే॒వ తి॒ష్ఠతి॑ యద॒భిక్ర॑మ్య జ॒హుయా॑త్ప్రతి॒ష్ఠాయా॑ ఇ॒యాత్తస్మా॑ధ్నమాన॒త్ర తి॒ష్ఠతా॑
 హో॒తవ్యం॑ ప్రతి॒ష్ఠిత్యై॑ యో వా అ॒ధ్వర్యోః స్వం వేద॑ స్వ॒వాసే॒వ భ॑వతి స్తు॒గ్వా అ॒స్య స్వం
 వా॒యవ్య॑మ॒స్య [౭] స్వం చ॒మసో॑ఽస్య స్వం యద్వా॒యవ్యం॑ వా చ॒మసం
 వా॑న॒న్వార॑భ్యాఃఽశ్రా॒వయే॑థ్సద్వి॒యాత్తస్మా॑ద॒న్వార॑భ్యాఃఽశ్రా॒వ్యగ్ం॑ స్వాదే॒వ నైతి॑ యో వై
 సో॒మమ॑ప్రతి॒ష్ఠాప్య స్తో॒త్రము॑పాకరోత్యప్రతి॒ష్ఠితః॑ సో॒మో భ॑వత్యప్రతి॒ష్ఠితః॑
 స్తో॒మోఽప్రతి॒ష్ఠితా॑న్య॒క్థాన్యప్రతి॒ష్ఠితో॑ యజ॒మానో॑ఽప్రతి॒ష్ఠితో॑ఽధ్వ॒ర్యుర్వా॒యవ్యం॑ వై సో॒మస్య
 ప్రతి॒ష్ఠా చ॒మసో॑ఽస్య ప్రతి॒ష్ఠా సో॒మః స్తో॒మస్య స్తో॒మ ఉ॒క్థానాం॑ గృ॒హం వా గృ॑హీ॒త్వా
 చ॒మసం వో॒న్నీయ॑ స్తో॒త్రము॑పాకుర్యాత్ప్రత్యే॒వ సో॒మగ్ం॑ స్థా॒పయ॑తి ప్రతి॒ స్తో॒మం
 ప్ర॒త్యుక్థా॑ని ప్రతి॒ యజ॑మాన॒స్తిష్ఠ॑తి ప్రత్యధ్వ॒ర్యుః||[౮]
 ఏ॒వ తి॒ష్ఠతి॑ యో వా॒యవ్య॑మ॒స్య గృ॒హంవై॑కాన్స॒ విగ్ం॑శతిశ్శ||3.1.2||

యజ్ఞం వా ఏతథ్సం భరన్తి యథోమక్రయణ్యై పదం యజ్ఞముఖగ్ం హవిర్ధానే యర్హి
హవిర్ధానే ప్రాచీ ప్రవర్తయేయుస్తర్హి తేనాక్షముపాఽఞ్జ్యద్యజ్ఞముఖ ఏవ యజ్ఞమను
సం తనోతి ప్రాశ్నమగ్నిం ప్ర హరన్త్యత్పత్నీమా నయన్త్యన్వనాగ్ంసి ప్ర వ ర్తయన్త్యథ
వా అస్యైష ధిష్ణియో హీయతే సోఽను ధ్యాయతి స ఈశ్వరో రుద్రో భూత్వా [౯] ప్రజాం
పశూన్ యజమానస్య శమయితోర్యర్హి పశుమాప్రీతముదఞ్చం నయన్తి తర్హి తస్య
పశుశ్రవణగ్ం హరేత్తేనైవైనం భాగినం కరోతి యజమానో వా ఆహవనీయో యజమానం
వా ఏతద్వి కర్షన్తి యదాహవనీయాత్పశుశ్రవణగ్ం హరన్తి స వైవ స్యాన్నిర్మన్యం వా
కుర్యాద్యజమానస్య సాత్మత్వాయ యది పశోరవదానం నశ్యేదాజ్యస్య ప్రత్యాఖ్యామవ
ద్యేథైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిర్యే పశుం విమథ్నీరన్ యస్తాన్కామయేతాఽఽర్తిమార్ఘేయురితి
కువిదజ్గేతి నమోవృక్తివత్సర్పాఽగ్నిధే జుహుయాన్నమోవృక్తిమేవైషాం వృజ్కే
తాజగార్తిమార్ఘన్తి||౧౦||

భూత్వా తతష్షడ్వగ్ంశతిశ్శ||3.1.3||

ప్రజాపతేర్జాయమానాః ప్రజా జాతాశ్చ యా ఇమాః| తస్మై ప్రతి ప్ర వేదయ చికిత్వాగ్ం
అను మన్యతామ్|| ఇమం పశుం పశుపతే తే అద్య బధ్నామ్యగ్నే సుకృతస్య మధ్యే| అను
మన్యస్వ సుయజా యజామ జుష్టం దేవానామిదమస్తు హవ్యమ్|| ప్రజానన్తః ప్రతి
గృహ్ణన్తి పూర్వే ప్రాణమజ్గేభ్యః పర్యాచరన్తమ్| సువర్గం యాహి పథిభిర్దేవయానైరోషధీషు
ప్రతి తిష్ఠా శరీరైః|| యేషామీశే [౧౧] పశుపతిః పశూనాం చతుష్పదాముత చ ద్విపదామ్|
నిష్క్రితోఽయం యజ్ఞియం భాగమేతు రాయస్పోషా యజమానస్య సన్తు|| యే
బధ్యమానమను బధ్యమానా అభ్యేక్షన్త మనసా చక్షుషా చ| అగ్నిస్తాగ్ం అగ్నే ప్ర
ముమోక్తు దేవః ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః|| య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపా
విరూపాః సన్తో బహుధైకరూపాః| వాయుస్తాగ్ం అగ్నే ప్ర ముమోక్తు దేవః ప్రజాపతిః

ప్ర॒జయా॑ సం॒విదా॑నః॥ ప్ర॒ము॒ఞ్చ॒మా॒నా [౧౨] భు॑వ॒నస్య॑ రే॒తో గా॒తుం ధ॑త్త॒ యజ॑మా॒నాయ॑
 దే॒వాః॥ ఉ॒పాకృ॑తగ్ం శశ॒మానం॑ యద॒స్థాజ్జీ॑వం దే॒వానా॑మప్యే॒తు పా॑ధః॥ నానా॑ ప్రా॒ణో
 యజ॑మా॒నస్య॑ పశు॒నా య॒జ్ఞో దే॒వేభిః॑ సహ దే॒వయా॑నః॥ జీ॒వం దే॒వానా॑మప్యే॒తు పా॑ధః
 స॒త్యాః స॒న్తు యజ॑మా॒నస్య॑ కా॒మాః॥ య॒త్పశు॑ర్మా॒యుమకృ॑తోరో వా పద్భి॒రాహ॑తే॒
 అగ్ని॑ర్మా తస్మాదే॒నసో॑వి॒శ్వాన్ము॒ఞ్చత్వగ్ం॑హసః॥ శమి॑తార ఉ॒పేత॑న య॒జ్ఞం [౧౩]
 దే॒వేభి॑రిన్వితమ్॥ పాశాత్పశుం ప్ర ము॒ఞ్చత॑ బ॒న్ధాద్య॑జ్ఞపతిం పరి॥ అది॒తిః పాశం॑ ప్ర
 ము॒మోక్షే॑తం నమః పశు॒భ్యః పశు॑పతయే కరోమి॥ అరా॒తీయ॑న్తమధరం కృ॒ణోమి॑ యం
 ద్వి॒ష్మస్త॑స్మిన్ప్రతి ము॒ఞ్చామి॑ పాశమ్॥ త్వాము తే దధి॒రే హ॒వ్యవా॑హగ్ం శృ॒తంక॑ర్తారముత
 య॒జ్ఞాయం॑ చ॥ అగ్నే సద॒క్షః సత॑నుర్హి భూ॒త్వాఽథ హ॒వ్యా జాత॑వేదో జుష॒స్వ॥ జాత॑వేదో
 వపయా గచ్ఛ దే॒వాన్త్వగ్ం॑ హి హోతా ప్ర॒థమా॑ బ॒భూథ॑॥ ఘృ॒తేన॑ త్వం తను॒వో
 వర్ధ॑య॒స్వ స్వాహా॑కృతగ్ం హ॒విరద॑న్తు దే॒వాః॥ స్వాహా॑ దే॒వేభ్యో దే॒వేభ్యః॑ స్వాహా॑॥[౧౪]
 ఈశే॑ ప్ర॒ము॒ఞ్చ॒మా॒నా య॒జ్ఞం త్వగ్ం॑ షోడ॒శ చ॥3.1.4॥

ప్రా॒జాప॑త్యా వై పశవస్తే॒షాగ్ం రు॒ద్రోఽధి॑పతి॒ర్యదే॑తాభ్యాముపాకరోతి తాభ్యామే॒వైనం॑
 ప్రతి॒ప్రోచ్యా॑ఽలభత ఆత్మ॒నోఽనా॑ప్రస్కాయ ద్వాభ్యాముపాకరోతి ద్వి॒పాద్య॑జమా॒నః
 ప్రతి॒ష్ఠిత్యా॑ ఉ॒పాకృ॑త్య ప॒ఞ్చ జుహోతి॑ పా॒జ్కాః పశ॑వః పశూ॒నేవా॑వ రు॒న్ధే మృ॑త్యవే వా ఏ॒ష
 నీ॒యతే॑ య॒త్పశు॑స్తం యద॒న్వార॑భేత ప్ర॒మాయు॑కో యజమా॒నః స్యా॒న్నానా॑ ప్రా॒ణో
 యజ॑మా॒నస్య॑ పశు॒నేత్యా॑హ వ్యావృ॒త్త్యై [౧౫] య॒త్పశు॑ర్మా॒యుమకృ॑తేతి జుహోతి శా॒న్త్యై
 శమి॑తార ఉ॒పేత॑సేత్యాహ యథా॒యజు॑రే॒వైతద్వ॑పాయాం వా
 ఆప్రి॒యమా॑ణాయామగ్నీర్మే॒ధోఽప॑ క్రామతి త్వాము తే దధి॒రే హ॒వ్యవా॑హమితి వపామభి
 జుహోత్యగ్నీ॒రేవ మే॒ధమ॑వ రు॒న్ధేఽథో శృ॒తత్వా॑య పురస్తా॒థ్వాహా॑కృతయో వా అ॒న్యే దే॒వా
 ఉపరి॒ష్టాథ్వా॑హాకృతయోఽన్యే స్వాహా దే॒వేభ్యో దే॒వేభ్యః॑ స్వాహే॒త్యభి॑తో వపాం జుహోతి

తానేవోభయాన్ప్రణాతి||[౧౬]

వ్యావృత్త్యా అభితో వపాం పశ్య చ||3.1.5||

యో వా అయథాదేవతం యజ్ఞముపచరత్యా దేవతాభ్యో వృశ్శ్యతే పాపీయాన్భవతి యో
యథాదేవతం న దేవతాభ్య ఆ వృశ్శ్యతే వసీయాన్భవత్యాగ్నీయ్యర్చాఽగ్నిధృమభి
మృశేద్వైష్ణవ్యా హవిర్ధానమాగ్నీయ్యా సుచో వాయవ్యయా వాయవ్యాన్వైన్ద్రియా సదో
యథాదేవతమేవ యజ్ఞముప చరతి న దేవతాభ్య ఆ వృశ్శ్యతే వసీయాన్భవతి యునజ్మి
తే పృథివీం జ్యోతిషా సహ యునజ్మి వాయుమంతరిక్షేణ [౧౭] తే సహ యునజ్మి వాచగ్ం
సహ సూర్యేణ తే యునజ్మి తిస్రో విపృచః సూర్యస్య తే| అగ్నిర్దేవతా గాయత్రీ ఛన్ద
ఉపాగ్ంశోః పాత్రమసి సోమో దేవతా త్రిష్టుష్పన్దోఽన్తర్యామస్య పాత్రమసీన్ద్రో దేవతా జగతీ
ఛన్ద ఇన్ద్రవాయవోః పాత్రమసి బృహస్పతిర్దేవతాఽనుష్టుష్పన్దో మిత్రావరుణయోః
పాత్రమస్యశ్విసో దేవతా పఙ్క్తిశ్చన్దోఽశ్వినోః పాత్రమసి సూర్యో దేవతా బృహతీ [౧౮] ఛన్దః
శుక్రస్య పాత్రమసి చన్ద్రమా దేవతా సతోబృహతీ ఛన్దో మన్థినః పాత్రమసి విశ్వే దేవా
దేవతోష్ణహా ఛన్ద ఆగ్రయణస్య పాత్రమసీన్ద్రో దేవతా కకుచ్చన్ద ఉక్థానాం పాత్రమసి
పృథివీ దేవతా విరాట్ఛన్దో ధ్రువస్య పాత్రమసి||[౧౯]

అన్తరిక్షేణ బృహతీత్రయస్త్రిగ్ంశచ||3.1.6||

ఇష్టర్గో వా అధ్వర్యుర్యజమానస్యేష్టర్గః ఖలు వై పూర్వోఽర్ఘ్మః క్షీయత ఆసన్యాన్మా
మన్తాత్పాహి కస్యాశ్చిదభిశస్త్యా ఇతి పురా ప్రాతరనువాకాజ్జహుయాదాత్మన ఏవ
తదధ్వర్యుః పురస్తాచ్ఛర్మ నహ్యతేఽనార్ఘ్యే సంవేశాయ త్వోపవేశాయ త్వా
గాయత్రియాస్త్రిష్టుభో జగత్యా అభిభూత్యై స్వాహా ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతం
ప్రాణాపానౌ మా మా హసిష్ఠం దేవతాసు వా ఏతే ప్రాణాపానయో [౨౦] ర్వాయచ్చస్తే

యేషాగ్ం సోమః సమృచ్ఛతే సంవేశాయ త్వోపవేశాయ త్వేత్యాహ ఛన్దాగ్ంసి వై సంవేశ
 ఉపవేశశ్చన్దోభిరేవాఽస్య ఛన్దాగ్ంసి వృజ్కే ప్రేతివన్త్యాజ్యాని భవన్త్యభిజిత్యై మరుత్వతీః
 ప్రతిపదో విజిత్యా ఉభే బృహద్రథన్తరే భవత ఇయం వావ రథన్తరమసౌ
 బృహదాభ్యామేవైనమన్తరేత్యద్య వావ రథన్తరగ్ శ్వో బృహదద్యాశ్వాదేవైనమన్తరేతి
 భూతం [౧౦] వావ రథన్తరం భవిష్యద్బృహదృభాతాశ్చైవైనం భవిష్యత్శ్వాఽన్తరేతి పరిమితం
 వావ రథన్తరమపరిమితం బృహత్పరిమితాశ్చైవైనమపరిమితాశ్వాఽన్తరేతి
 విశ్వామిత్రజమదగ్ని వసిష్ఠేనాఽస్పర్ధేతాగ్ం స ఏతజ్జమదగ్నిర్విహవ్యమపశ్యతేన వై స
 వసిష్ఠస్యేన్ద్రియం వీర్యమవృజ్కే యద్విహవ్యగ్ం శస్యత ఇన్ద్రియమేవ తద్వీర్యం
 యజమాన్ భ్రాతృవ్యస్య వృజ్కే యస్య భూయాగ్ంసో యజ్ఞక్రతవ ఇత్యాహుః స దేవతా
 వృజ్కే ఇతి యద్యగ్నిష్టోమః సోమః పరస్థాథ్వాన్యదుక్థ్యం కుర్వీత యద్యుక్థ్యః
 స్యాదతిరాత్రం కుర్వీత యజ్ఞక్రతుభిరేవాఽస్య దేవతా వృజ్కే వసీయాన్భవతి||౧౧||
 ప్రాణాపానయోర్భూతం వృజ్కేఽష్టావిగ్ంశతిశ్శ||3.1.7||

నిగ్రాభ్యాః స్థ దేవశ్చుత ఆయుర్మే తర్పయత ప్రాణం మే తర్పయతాఽపానం మే
 తర్పయతవ్యానం మే తర్పయత చక్షుర్మే తర్పయత శ్రోత్రం మే తర్పయత మనో మే
 తర్పయత వాచం మే తర్పయతాఽఽత్మానం మే తర్పయతాఽజ్గాని మే తర్పయత ప్రజాం
 మే తర్పయత పశూన్మే తర్పయత గృహాన్మే తర్పయత గణాన్మే తర్పయత సర్వగణం
 మా తర్పయత తర్పయత మా [౧౩] గణా మే మా వి తృషన్నోషధయో వై సోమస్య విశో
 విశః ఖలు వై రాజ్ఞః ప్రదాతోరీశ్వరా ఐన్ద్రః సోమోఽవీవృధం వో మనసా సుజాతా
 ఋతప్రజాతా భగ ఇద్వః స్యామ ఇన్ద్రేణ దేవీర్వీరుధః సంవిదానా అను మన్యన్తాగ్ం
 సవనాయ సోమమిత్యాహౌషధీభ్య ఏవైనగ్ స్వామై విశః స్వామై దేవతాయై నిర్యాచ్యాఽభి
 షుణోతి యో వై సోమస్యాఽభిషూయమాణస్య [౧౪] ప్రథమోఽగ్ంశుః స్కన్దతి స ఈశ్వర

ఇ॒న్త్రి॒యం వీ॒ర్యం ప్ర॒జాం ప॒శూన్ య॒జమా॑న॒స్య ని॒ర్హ॑న్తోస్త॒మభి మ॑న్త॒యేతాః
 మాఽస్మా॑న్త॒నహ ప్ర॒జయా స॒హ రాయ॑సోషేణేన్త్రి॒యం మే వీ॒ర్యం మా
 ని॒ర్వధీ॑రిత్యాశిషమే॒వైతా॑మా శాస్త ఇన్త్రి॒యస్య వీ॒ర్యస్య ప్ర॒జాయై ప॒శూనా॑మనిర్ఘాతాయ
 ద్ర॒ష్పశ్చ॑స్క॒న్ద పృ॒థివీ॑మను ద్యామి॒మం చ యోని॑మను యశ్చ పూ॒ర్వః తృ॒తీయం
 యోని॑మను స॒ంచర॑న్తం ద్ర॒ష్పం జు॒హోమ్య॑ను స॒ప్త హో॒త్రాః॥[౧౫]
 తర్చ॑యత మా॒భిఘా॑యమా॒ణస్య యశ్చ దశ॑ చ॥3.1.8॥

యో వై దే॒వాన్దే॒వయశ॑సేనాఽర్ప॒యతి మ॑నుష్యాన్మనుష్యయశ॑సేన దే॒వయశ॑స్యే॒వ దే॒వేషు
 భ॒వతి మ॑నుష్యయశ॑సీ మ॒నుష్యే॒షు యా॒న్ప్రాచీ॑నమా॒గ్రయ॑ణాద్గ్రహాన్
 గృ॒హ్ణీయా॑తానుపాగ్ంశు గృ॒హ్ణీయా॑ద్యానూర్ధ్వాగ్ స్తానుప॒బ్ధిమతో దే॒వాసే॒వ
 తద్దే॒వయశ॑సేనాఽర్ప॒యతి మ॑నుష్యాన్మనుష్యయశ॑సేన దే॒వయశ॑స్యే॒వ దే॒వేషు భ॒వతి
 మ॑నుష్యయశ॑సీ మ॒నుష్యే॒ష్వగ్నిః ప్రా॒తఃస॒వసే॑ పా॒త్వస్మాన్ పై॒శ్వాన॑రో మహి॒నా వి॒శ్వశం॑ భూః॥
 స నః పా॒వకో ద్ర॒విణం దధా- [౧౬] త్వా॒యుష్మ॑న్తః సహభక్షాః స్యా॒మ॥ విశ్వే॑ దే॒వా మ॒రుత
 ఇన్తో అ॒స్మాన॒స్మిన్ద్వి॒తీయే॒ సవసే॑ న జహ్యూః॥ ఆ॒యుష్మ॑న్తః ప్రి॒యమే॒షాం వద॑న్తో వ॒యం
 దే॒వానాగ్ం సు॒మతౌ స్యా॒మ॥ ఇ॒దం తృ॒తీయగ్ం స॒వనం క॒వీనా॑మృతేన యే
 చ॒మస॑మైరయన్త॥ తే సౌ॒ధన్వ॑నాః సు॒వరా॑నశానాః స్వి॒ష్టిం నో అ॒భి వసీ॑యో నయన్తు॥
 ఆ॒యత॑నవతీర్వా అ॒న్యా ఆ॒హుత॑యో హూ॒యన్తేనా॑యతనా అ॒న్యా యా ఆ॒ఘార॑వతీస్తా
 ఆ॒యత॑నవతీర్యాః [౧౭] సౌ॒మ్యాస్తా అనా॑యతనా
 ఐ॒న్త్రవా॑యవమాదాయాఽఽఘారమాఘారయేదధ్వరో యజ్ఞో॒యమ॑స్తు దే॒వా ఓ॒షధీ॑భ్యః
 పశ॑వే నో జనాయ విశ్వ॒స్మై భూతా॑యాఽధ్వరో॒ఽసి స పి॑న్వస్వ ఘృ॒తవద్దే॒వ సోమే॑తి సౌ॒మ్యా
 ఏ॒వ తదా॑హుతీరాయతనవతీః కరోత్యా॒యతన॑వాన్భవతి య ఏ॒వం వేదా॑ఽథో ద్యా॒వాపృ॒థివీ
 ఏ॒వ ఘృ॒తేన॑ వ్యు॒నత్తి తే వ్యు॒త్తే ఉ॒పజీ॑వనీయే భవత ఉ॒పజీ॑వనీయా భవతి [౧౮] య ఏ॒వం

పే॒దై॒ష తే॑ రు॒ద్ర భా॒గో యం॑ ని॒రయా॑చ॒థాస్తం॑ జు॒షస్వ వి॒దేర్గో॑ప॒త్యగ్ం॑
 రా॒యసో॑షగ్ం॒సువీ॑ర్యగ్ం॒ సం॑వ॒థ్సరీ॑ణాగ్ స్వ॒స్తిమ్॥ మనుః॑ పు॒త్రేభ్యో॑ దా॒యం వ్య॑భజ॒థ్స
 నాభా॑నేది॒ష్ఠం బ్ర॑హ్మచ॒ర్యం వ॑స॒ంతం ని॑రభజ॒థ్స ఆ॒గచ్ఛ॑థ్సో॒బ్రవీ॑త్క॒థా మా ని॑రభాగితి న
 త్వా ని॒రభా॑క్షమి॒త్యబ్ర॑వీదజ్గి॒రస ఇ॒మే స॒త్రమా॑సతే తే [౨౯] సు॒వర్గం॑ లో॒కం న ప్ర॑ జానన్తి
 తేభ్య॑ ఇ॒దం బ్రా॑హ్మణం బ్రూ॒హి తే సు॒వర్గం॑ లో॒కం యన్తో॑ య ఏ॒షాం ప॒శవ॑స్మాగ్ స్తే
 దా॒స్యన్తి॒తి తదే॑భ్యో॒బ్రవీ॑త్తే సు॒వర్గం॑ లో॒కం యన్తో॑ య ఏ॒షాం ప॒శవ॑ ఆ॒సన్తాన॑స్మా
 అద॒దుస్తం॑ ప॒శుభి॑శ్చర॒ంతం య॑జ్ఞవా॒స్త్తా రు॒ద్ర ఆ॒గచ్ఛ॑థ్సో॒బ్రవీ॑న్మమ వా ఇ॒మే ప॒శవ॑
 ఇ॒త్యదు॒ర్వై [౩౦] మ॒హ్యమి॒మాని॑త్యబ్రవీ॒న్న వై త॑స్య త ఈ॒శత॑ ఇ॒త్యబ్ర॑వీద్యద్యజ్ఞవా॒స్త్తా
 హీ॒యతే॑ మమ వై తది॒తి తస్మా॑ద్యజ్ఞవా॒స్తు నా॒భ్యపే॑త్యగ్ం॒ సో॒బ్రవీ॑ద్యజ్ఞే మా॒ఽ
 భ॒జాఽథ తే॑ ప॒శూన్నా॑భి మగ్గ్ స్వ ఇ॒తి తస్మా॑ ఏ॒తం మ॒న్థినః॑ సగ్గ్ స్త్రా॒వమ॑జుహోత్తతో వై
 తస్య॑ రు॒ద్రః ప॒శూన్నా॑భ్యమ॒న్యత॑ య॒త్రైత॑మే॒వం వి॒ద్వాన్మ॒న్థినః॑ సగ్గ్ స్త్రా॒వం జు॒హోతి॑ న
 తత్ర॑ రు॒ద్రః ప॒శూన॑భి మ॒న్యతే॥[౩౧]

ద॒ధాత్వా॑యతనవతీ॒ర్యా ఉ॒ప జీ॑వనీ॒యా భ॑వతి తే॒దుర్వై॑ య॒త్రైత॑మే॒కాద॑శ చ||3.1.9||

జు॒ష్టో వా॒చో భూ॑యా॒సం జు॒ష్టో వా॒చస్ప॑తయే దే॒వి వాక్॑| య॒ద్వాచో॑ మ॒ధుమ॑త్తస్మి॒న్మా ధాః
 స్వా॒హా స॒రస్వ॑త్యై॥ ఋ॒చా సో॒మగ్ం॑ స॒మర్థ॑య గా॒యత్రే॑ణ ర॒థన్త॑రమ్|
 బ్ర॒హ్మదా॑యత్రవర్త॒ని॥ య॒స్తే ద్ర॒ష్ణ సృ॑న్దతి య॒స్తే అగ్ం॑శుర్బాహు॒చ్యతో
 ధి॒షణ॑యోరుప॒స్థాత్| అ॒ధ్వర్యో॒ర్వా ప॒రి య॒స్తే ప॒విత్రా॑థ్సా॒హకృ॑తమి॒న్ద్రాయ॑ తం
 జు॒హోమి॥ యో ద్ర॒ష్పో అగ్ం॑శుః ప॒తితః॑ పృ॒థివ్యాం॑ ప॒రివా॑పాత్- [౩౨]
 పు॒రోడా॑శాత్క॒రమ్భాత్| ధా॒నాసో॑మాన్మ॒న్థిన॑ ఇన్ద్ర శు॒క్రాథ్సా॒హకృ॑తమి॒న్ద్రాయ॑ తం
 జు॒హోమి॥ య॒స్తే ద్ర॒ష్పో మ॒ధుమా॑గ్ం ఇన్ద్రి॒యావా॒న్ధ్వాహ॑కృతః పు॒నర॑ప్యేతి దే॒వాన్|
 ది॒వః పృ॒థివ్యాః॑ ప॒ర్యన్త॑రిక్షా॒థ్సాహ॑కృతమి॒న్ద్రాయ॑ తం జు॒హోమి॥ అ॒ధ్వర్యు॒ర్వా ఋ॒త్విజాం॑

ప్రథ॑మో యు॒జ్యతే॑ తే॒న స్తో॒మో యో॒క్తవ్య॑ ఇ॒త్యాహు॒ర్వాగగ్రీ॑గా అ॒గ్ర ఏ॒త్వజు॒గా దే॒వేభ్యో॑
యశో॑ మ॒యి దధ॑తీ ప్రా॒ణాన్పు॒శుషు॑ ప్ర॒జాం మ॒యి [33] చ య॒జమా॑నే చే॒త్యాహ॑ వాచ॒మేవ
తద్య॑జ్ఞముఖే॒ యున॑క్తి వా॒స్తు వా ఏ॒తద్య॑జ్ఞస్య క్రి॒యతే॑ యద్గ్రహాన్సహిత్యా
బహి॑ష్పవమానగ్ం సర్ప॒న్తి పరా॑ఞ్చ హి యన్తి పరాచీ॒భిః స్తువ॑తే వైష్ణవ్య॒ర్వా పున॑రేత్యోప
తిష్ఠ॑తే యజ్ఞో వై విష్ణు॑ర్యజ్ఞమే॒వాక॑ర్విష్ణో త్వం నో అ॒న్తమః॑ శర్మ యచ్చ సహన్త్య॑ ప్ర తే
ధారా॑ మధుశ్చుత ఉధ॒న్ం దుహ॑తే అక్షితమి॒త్యాహ॑ యదే॒వాక॑స్య శయానస్యోపశుప్యతి
తదే॒వాస్త్వేతే॒నాక॑ప్యాయయతి॥[34]

పరి॒వాపా॑త్ప్రజాం మ॒యి దుహ॑తే చతుర్థశ చ॥3.1.10॥

అగ్ని॑నా ర॒యిమ॑శ్చవత్ప్రోష॒మేవ ది॒వేది॑పే॒ యశ॑సం వీర॒వత్త॑మమ్॥ గో॒మాగ్ం అగ్నే॑కవి॒మాగ్ం
అశ్వీ॑ యజ్ఞో నృ॒వధ్న॑ఖా స॒దమి॑దప్రమృ॒ష్యః ఇ॒డావా॑గ్ం ఏ॒షో అ॒సుర॑ ప్ర॒జావాన్దీర్ఘో॑ ర॒యిః
పు॒ధుబు॑ధ్నః స॒భావాన్॑॥ ఆ ప్యా॒యస్వ సం తే॑॥ ఇ॒హ త్వ॑ష్టా॒రమ॑గ్రి॒యం వి॒శ్వరూ॑పముప
హ్వయే॑ అ॒స్మాక॑మస్తు కే॒వలః॑॥ తన్న॒స్తురీ॑పమధ పోషయి॒త్ను దే॒వ త్వ॑ష్టర్వి ర॒రాణః॑ స్య॒స్వ
యతో వీ॒రః [35] కర్మ॑ణ్యః సుదక్షో॒ యుక్త॑గ్రా॒వా జాయ॑తే దే॒వకా॑మః॥ శి॒వస్త్వ॑ష్టరిహోక
గహి॑ విభుః పోష ఉ॒త త్మనా॑ యజ్ఞే॒యజ్ఞే॒ న ఉ॑దవ॥ పి॒శంగ॑రూపః సుభ॒రో వ॑యోధాః
శ్రు॒ష్టి వీ॒రో జాయ॑తే దే॒వకా॑మః॥ ప్ర॒జాం త్వ॑ష్టా వి॒ష్యతు॑ నాభి॒మస్మే॑ అథా దే॒వానా॑మప్యేతు
పా॒ధః॥ ప్ర ణో దే॒వ్యా నో ది॒వః॥ పీ॒పివా॑గ్ంసగ్ం స॒రస్వ॑తః స్త॒నం యో వి॒శ్వదర్శ॑తః॥
ధుక్షీ॒మహి॑ ప్ర॒జామి॑షమ్॥[36] యే తే స॒రస్వ॑ ఊర్మ॒యో మధు॑మన్తో ఘృతశ్చుతః॥ తేషాం
తే సు॒మ్నమీ॑మహే॥ య॒స్య వ్ర॑తం పశవో యన్తి సర్వే॒ యస్య॑ వ్రతముపతిష్ఠన్త ఆపః॥
య॒స్య వ్ర॑తే పుష్టిపతిర్నివిష్టస్తగ్ం స॒రస్వ॑న్తమవసే హువేమ॥ ది॒వ్యగ్ం సు॒పర్ణం॑ వ॒యసం॑
బృ॒హన్త॑మపాం గర్భం వృ॒షభ॑మోషధీనామ్॥ అభీ॒పతో॑ వృ॒ష్ట్యా త॑ర్పయన్తం తగ్ం
స॒రస్వ॑న్తమవసే హువేమ॥ సి॒నీవా॑లి పృ॒థుష్టు॑కే యా దే॒వానా॑మసి స్వసా॒ జు॒షస్వ॑ హ॒వ్య-

[32] మా॒హు॒తం ప్ర॒జాం దే॒వి ది॒ది॒ద్ధి నః॥ యా సు॒పా॒ణిః స్వ॒జ్గ॒రిః సు॒షా॒మా బ॒హు॒సూ॒వరీ॑ |
 తస్యై॑ వి॒శ్వత్స॒రిన్త్రం హ॒విః సీ॒నీ॒వాల్యై॑ జు॒హోత॑న॥ ఇన్త్రం వో వి॒శ్వత॑స్సరీన్త్రం నరః॥
 అ॒సిత॑వ॒ర్ణా హ॒రయః॑ సు॒పర్ణా మి॒హో వసా॑నా ది॒వము॑త్పతన్తి | త ఆ॒వవృ॑త్రన్త్రన్దనాని
 కృ॒త్వాఽఽది॑త్పు॒థివీ ఘృ॒తైర్వ్యు॒ద్యతే॑॥ హి॒రణ్య॑కేశో ర॒జసో వి॒సారే॑ఽహి॒ర్గుని॑ర్వాత ఇ॒వ
 ధృ॒జీమాన్ | శు॒చి॒భ్రాజా ఉ॒షసో [30] నవే॑దా యశస్వతీరపస్యవో న స॒త్యాః॥ ఆ తే సు॒పర్ణా
 అ॒మిన॑న్త ఏ॒వైః కృ॒ష్ణో నో॒నావ వృ॒షభో॑ యదీ॒దమ్ | శి॒వాభి॑ర్న స॒మయ॑మానాభిరాఽగాత్పతన్తి
 మి॒హః స్తన॑యన్త్యభ్రా॥ వాశ్రే॒వ వి॒ద్యున్మి॑మాతి వ॒ధ్నం న మా॒తా సి॒షక్తి॑ | యదే॒షాం
 వృ॒ష్టిర॑సర్జి॥ ప॒ర్వత॑శ్చిన్మహి వృ॒ద్ధో బి॒భాయ ది॒వశ్చి॑థ్నాను రే॒జత॑ స్వ॒సే వః | యత్రీ॒డధ
 మ॒రుతః [31] ఋ॒ష్టిమ॑న్త ఆప ఇ॒వ స॒ద్రియ॑శ్చో ధ॒వధ్వే॑॥ అ॒భి క్ర॑న్త స్తన॑య గర్భ॒మా ధా
 ఉ॒దన్వ॑తా పరి దీ॒యా రథే॑న | దృ॒తిగ్ం సు క॑ర్ష వి॒షితం॑ న్య॒శ్చాగ్ం స॒మా భ॑వన్తాద్వతా
 ని॒పాదాః॥ త్వం త్యా చి॒దచ్యు॑తాగ్నీ ప॒శుర్న య॑వసే | ధా॒మా హ॒యత్రే॑ అ॒జర॑ వనా వృ॒శ్చన్తి
 శి॒క్వసః॥ అగ్నీ భూ॒రీణి॑ త॒వ జా॑తపేదో దే॒వ స్వ॑ధావోఽమృతస్య ధా॒మ | యాశ్చ [30]
 మా॒యా మా॒యినాం॑ వి॒శ్వమి॑న్వ త్వే పూ॒ర్వీః స॒ందధుః॑ పృ॒ష్ఠబ॑న్ధో॥ ది॒వో నో వృ॒ష్టిం మ॑రుతో
 రరీ॒ధ్వం ప్ర పి॑న్వత వృ॒ష్ణో అ॒శ్వస్య॑ ధా॒రాః | అ॒ర్వాజే॑తేన స్తన॑యిత్నునేహ్యపో ని॒షిశ్చా॑న్తసురః
 పి॒తా నః॥ పి॑న్వన్త్యపో మ॒రుతః సు॒దాన॑వః ప॒యా ఘృ॑తవద్విదధే॒ష్వాభు॑వః | అత్యం న
 మి॒హే వి న॑యన్తి వా॒జిన॑ము॒ధ్నం దు॒హన్తి స్తన॑యన్తమక్షితమ్॥ ఉ॒దపు॑తో మ॒రుత॑స్సాగ్ం
 ఇ॒యర్త॑ వృ॒ష్టిం [30] యే విశ్వే॑ మ॒రుతో జా॑నన్తి | క్రో॒శాతి గ॑ర్ధా క॒స్యేవ తు॑న్నా పే॒రుం
 తు॒శ్శానా ప॑త్యేవ జా॒యా॥ ఘృ॑తేన ద్యా॒వాపృ॑థివీ మ॒ధునా॑ స॒ముక్ష॑త ప॒యస్వ॑తీః
 కృ॒ణుతాఽఽప ఓ॒షధీః॑ ఉ॒ర్జం చ తత్ర॑ సు॒మతిం॑ చ పి॒న్వధ॑ యత్రా నరో మ॒రుతః॑ సి॒శ్చాధా
 మ॒ధు॥ ఉ॒దు త్యం చి॒త్రమ్॥ ఔ॒ర్వభృ॑గువచ్చుచిమ॒ష్ణవా॑నవదా హు॒వే | అ॒గ్నిగ్ం
 స॒ముద్ర॑వాససమ్॥ ఆ స॒వగ్ం స॒వితు॑ర్యథా భగ॒స్యేవ భు॑జిగ్ం హు॒వే | అ॒గ్నిగ్ం
 స॒ముద్ర॑వాససమ్॥ హు॒వే వాత॑స్వనం క॒విం ప॒ర్జన్య॑క్రన్త్యగ్ం సహః॑ | అ॒గ్నిగ్ం

సముద్రవాససమ్||[౪౨]

వీర ఇషగ్ం హవ్యముషసో మరుతశ్చ వృష్టిం భగస్య ద్వాదశ చ||3.1.11||

ప్రజాపతిరకామయతైష తే గాయత్రో యజ్ఞం వై ప్రజాపతేర్జాయమానాః ప్రాజాపత్యా యో వా ఆయథా దేవతమిష్టర్థో
నిగ్రభ్యాస్థం యో వై దేవాఞ్జష్టోఽగ్నినా రయిమేకాదశ||11||

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాపతేర్జాయమానా వ్యాయచ్ఛస్తే మహ్యమిమాన్మాయా మాయినాం ద్విచత్వారిగ్ంశత్||౪౨||

ప్రజాపతిరకామయతాగ్నిగ్ం సముద్రవాససమ్||

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి తృతీయకాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥